בית המשפט המחוזי בירושלים

ת"צ 37237-08-17 מדינת ישראל - נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות נ' אגד **05 יולי 2021**

לפני כב' השופטת גילה כנפי-שטייניץ, סגנית נשיא

בעניין: **1. מדינת ישראל - נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות**
2. עופר גרוסו
3. יפה ריבקוב
ע"י ב"כ עו"ד י' הלברסברג ואח' **המבקשים**

נ ג ד

אגד – אגודה שיתופית לתחבורה בישראל בע"מ
ע"י ב"כ עוה"ד ד' טאובמן ואח' **המשיבה**

פסק דין

1. לפניי בקשה לאישור הסדר פשרה בתובענה ייצוגית שעניינה בטענה שהמשיבה, אגד אגודה שיתופית לתחבורה בישראל בע"מ [להלן – אגד] מפרה את חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, תשנ"ח-1998 ותקנותיו, באי הפעלה שיטתית של מערכת כריזה באוטובוסים העירוניים בירושלים.

התובענה והבקשה לאישורה

2. המבקשת, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות [להלן – הנציבות], גוף ממשלתי הפועל לקידום זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות, וכן מר עופר גרוסו וגב' יפה ריבקוב, הגישו נגד אגד בקשה לאישור תובענה ייצוגית. עניינה של הבקשה בטענה שאגד מפרה את חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, תשנ"ח-1998 [להלן – חוק שוויון זכויות] ואת תקנות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (הסדרת נגישות לשירותי תחבורה ציבורית), תשס"ג-2003 [להלן – תקנות הנגישות], באופן שיטתי, בכך שהיא אינה מפעילה מערכת כריזה באוטובוסים העירוניים שפועלים מטעמה בירושלים. בבקשת האישור נטען שהנציבות ערכה, בתוקף סמכותה, סדרה של בקרות מדגמיות באוטובוסים העירוניים, לאורך חודשים רבים, ובבדיקותיה מצאה כי אגד הפרה בצורה נרחבת ומתמשכת את חובותיה לבצע כריזה, באופן

שפגע בזכותם של אנשים עם מוגבלות לכבוד ולחופש תנועה. המבקשים טענו כי אופן התנהלותה של אגד מקים לחברי הקבוצה עילות תביעה לפי חוק שוויון זכויות ותקנות הנגישות, הפרת חובה חקוקה ורשלנות, מכוחן הם זכאים לצווי עשה שונים שיבטיחו את פעולתה של אגד בהתאם להוראות הדין וכן לפיצוי בגין הפרות העבר.

3. אגד חולקת על טענות המבקשים וטוענת כי היא מפעילה את מערכות הכריזה במערך האוטובוסים שלה בכלל ובירושלים בפרט. כן היא טוענת כי היא מקפידה עם נהגיה ומנחה אותם לכרוז באופן ידני כל אימת שמערכת הכריזה אינה פועלת. נטען גם שמערכות הכריזה נבדקות במסגרת הטיפולים השוטפים של האוטובוסים ובטיפולים פרטניים, וכי ככל שנמצאו ליקויים מדובר בתקלות נקודתיות אשר אינן מצדיקות ניהול תובענה ייצוגית.

4. עוד בטרם הגישה אגד את תשובתה לבקשת האישור ניהלו הצדדים משא ומתן ממושך, בשיתוף עם משרד התחבורה, שמטרתו היתה אפיון ופיתוח מערכת טכנולוגית לשיפור הנגישות לתחבורה ציבורית לבעלי מוגבלות. לפי דיווחי הצדדים, התנהל המו"מ בדרגים ממשלתיים בכירים, וכלל סדנאות אפיון טכנולוגי בשיתוף נציגים מן הציבור, עם ובלי מוגבלות, מתוך ראיית אינטרס הנגישות של הקבוצה המיוצגת. בסופו של התהליך הגיעו הצדדים להסכמות כפי שיפורטו להלן.

הבקשה לאישור הסדר הפשרה

5. על פי הסדר הפשרה תכלול הקבוצה המיוצגת את כלל האנשים עם מוגבלות שנזקקים, או שנזקקו החל מיום 31.12.14 ועד למועד פרסום הסדר הפשרה, למערכת הכריזה באוטובוסים העירוניים בירושלים, ובכלל זה אנשים עם מוגבלות בראיה, אנשים עם מוגבלות שכלית/קוגניטיבית/התפתחותית ואנשים עם מוגבלות תקשורתית: אנשים על הרצף האוטיסטי ואנשים עם מוגבלות נפשית היוצרת מחסום בפני פניה לאחרים (ר' תיקון ההגדרה בכל המתייחס לתקופה הנזכרת בה בפרוטוקול הדיון מיום 4.7.21).

6. במסגרת ההסדר התחייבה אגד להפעיל את הכריזה באוטובוסים העירוניים בירושלים בהתאם להוראות התקנות, ולנקוט בצעדים המתחייבים כדי להבטיח עמידה רציפה בהתחייבות זו. כן התחייבה להקפיד עם נהגיה ולהנחותם כי כל אימת שמערכת הכריזה אינה פועלת עליהם לכרוז באופן ידני, לטפל בכל תלונה בנושא באופן מיידי ולבדוק את מערכות הכריזה במסגרת הטיפולים השוטפים והפרטניים של האוטובוסים.

7. מעבר להתחייבויותיה אלה, וכהטבה מוסכמת לקבוצה, התחייבה אגד לפתח ולהפעיל במערך האוטובוסים שלה מערכת טכנולוגית לשיפור הנגישות לאנשים עם מוגבלות. מדובר, כאמור, במערכת שאגד מפתחת בשיתוף עם משרד התחבורה, הנציבות ונציגי המבקשים, האמורה לסייע לנוסע הממתין בתחנה בזיהוי הקו שנכנס אליה, וליידע את נהג האוטובוס המתקרב לתחנה כי אדם עם מוגבלות ממתין בתחנה. אגד התחייבה להפעיל את המערכת הטכנולוגית במערך האוטובוסים העירוניים שלה בכל הארץ, וכן באוטובוסים הבין עירוניים אשר נדרשת בהם נגישות חושית בהתאם לס' 2 לתקנות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (נגישות חושית באוטובוסים בין עירוניים), התשע"ח-2017. עוד התחייבה כי הדבר ייעשה בתוך 12 חודשים מיום אישור הסדר הפשרה או בתוך 30 יום מיום מתן אישור משרד התחבורה להפעלה וליישום, לפי המאוחר, ובלבד שהעיכוב במתן אישור משרד התחבורה נבע מטעמים הנעוצים במשרד התחבורה ולא באגד (ר' התוספת לס' 9(ב) לבקשה לאישור הסדר הפשרה כפי שהוסכמה בפרוטוקול הדיון מיום 4.7.21). עוד הוסכם כי אגד תפעיל את המערכת הטכנולוגית במערך האוטובוסים לתקופה של 5 שנים, וכי תישמע להוראות משרד התחבורה בכל הנוגע להפעלתה וליישומה. אגד תוסיף ותקנה, ללא תמורה, זכויות שימוש במערכת הטכנולוגית למשרד התחבורה על מנת שיוכל לעשות בה שימוש בכל המתייחס למפעילי תחבורה אחרים, וזאת מבלי לגרוע מזכויותיה הקנייניות במערכת.

8. הצדדים הסכימו שעל מנת לבחון את המערכת, היקף השימוש בה והשפעתה על התחבורה הציבורית, תופעל המערכת הטכנולוגית כפיילוט למשך 3 חודשים ותיועד בתקופה זו לאנשים עם מוגבלות בראיה בעלי תעודת עיוור בלבד, תוך יידועם, בשיתוף עם משרד הרווחה על אפשרות הרישום לאפליקציה. אגד, הנציבות ומשרד התחבורה, יוסיפו ויקיימו פגישות עיתיות על מנת לבחון ולהתאים את היקף המשתמשים במערכת ומאפייניהם, באופן שלא יכביד על יעילותה.

9. באשר למעשה בית דין הוסכם כי עם אישור ההסדר, יתגבש מעשה בית דין ביחס לכל חברי הקבוצה לגבי כל העילות והסעדים המפורטים בבקשת האישור. עם זאת הוסכם כי מעשה בית דין לא יחול על תביעות תלויות ועומדות נגד אגד (ר' הסכמה זו בפרוטוקול הדיון מיום 4.7.21).

10. באשר לגמול למבקשים ושכ"ט עו"ד לבאי כוחם, הסכימו הצדדים כי בית המשפט יקבע את שיעור הגמול ושכ"ט עו"ד לאחר שישמע את טיעוני הצדדים. בדיון שהתקיים ביום 4.7.21 נשמעו טיעוני הצדדים בסוגיה זו.

פרסום והעדר התנגדויות

11. בהחלטתי מיום 14.4.21 הוריתי על פרסום הודעה על הגשת הבקשה לאישור הסדר פשרה בעיתונות, ועל משלוח הבקשה ליועץ המשפטי לממשלה. לאחר הפרסום לא הוגשו התנגדויות מטעם חברי הקבוצה, ורק חבר קבוצה אחד, מר אחמד עוואודה, ביקש שלא להימנות עמה לעניין הסדר הפשרה תוך שציין כי יש לו עילת תביעה אישית נגד אגד.

12. היועץ המשפטי לממשלה הודיע לבית המשפט כי לנוכח העובדה שהנציבות היא צד להסדר, ההסדר אושר ע"י הגורמים האמונים על בחינת הסדרי פשרה בתובענות ייצוגיות מטעם היועץ המשפטי לממשלה בטרם הגשתו לבית המשפט.

13. בשים לב לטיב ההסדר, לעובדה שצד להסדר היא הנציבות האמונה על קידום זכויות חברי הקבוצה, וכן לאישור ההסדר ע"י היועץ המשפטי לממשלה, לא ראיתי להורות על מינוי בודק.

דיון והכרעה

14. לאחר שבחנתי את הסדר הפשרה המוצע הגעתי למסקנה כי הסדר הפשרה הוגן וסביר בהתחשב בעניינם של חברי הקבוצה, וכי סיום ההליך בהסדר פשרה הוא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות העניין.

15. הסדר הפשרה המוצע מסדיר את אופן התנהלותה של אגד בעתיד בהתאם להוראות חוק שוויון זכויות ותקנות הנגישות, ובכך נותן מענה לסוגיה המרכזית שבדיון. עוד הוא נותן הטבה לחברי הקבוצה, באמצעות פיתוח מערכת טכנולוגית המיועדת לשיפור הנגישות לתחבורה ציבורית לאנשים עם מוגבלות, מערכת שתפותח ותיושם בשיתוף עם הנציבות ועם משרד התחבורה.

16. לאור האמור, אני מאשרת את הסדר הפשרה ונותנת לו תוקף של פסק דין.

17. אני מתירה למר אחמד עוואודה לפרוש מן הקבוצה המיוצגת, בהתאם לבקשתו.

18. לאחר ששקלתי את טענות הצדדים, אני פוסקת לכל אחד מן המבקשים 2 ו-3 גמול בסך 100,000 ₪, ושכ"ט עו"ד לב"כ המבקשים בסך 1.2 מיליון ₪ בצירוף מע"מ. אציין לענין זה כי בפסיקת הגמול ושכ"ט עו"ד נלקחה בחשבון העובדה שמדובר בתובענה ייצוגית בעלת

חשיבות ציבורית אשר השיגה תועלת משמעותית לחברי הקבוצה וקידמה את זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות. כן נלקחה בחשבון עבודת ההכנה הנרחבת שבוצעה ע"י המבקשים בטרם הגשת בקשת האישור, שכללה תיעוד של עשרות הפרות הדין ע"י המבקשים 2-3 וביצוע מאות פעולות פיקוח ובקרה ע"י המבקשת 1, לשם ביסוס עילות התביעה. עוד נלקח בחשבון המשא ומתן הממושך שנוהל בין הצדדים, בשיתוף עם משרד התחבורה, עד להגעת הצדדים לאפיון המערכת הטכנולוגית מושא ההסדר ולהסכמות לגבי אופן הפעלתה. אוסיף ואציין כי ביסוד הסכומים שנפסקו עומדת עלות המערכת הטכנולוגית מושא ההסדר, שהיא גם ההטבה המוסכמת לחברי הקבוצה (עלות של 6.3 מיליון ₪ בצירוף מע"מ לטענת המבקשים, וכ-5-6 מיליון ₪ לטענת אגד), וגזירת הגמול ושכ"ט עו"ד בהתאם לעקרונות שנקבעו בענין רייכרט (ע"א 2046/10 עיזבון המנוח משה שמש נ' רייכרט, 23.5.12). הגמול ומחצית שכ"ט עו"ד ישולמו תוך 30 יום מהיום. מחציתו הנוספת של שכ"ט עו"ד תשולם עם תחילת הפעלת המערכת הטכנולוגית (כפיילוט) ע"י אגד.

19. אני מורה על פרסום הודעה על פסק הדין תוך 14 יום מהיום. ההודעה תפורסם בשני עיתונים יומיים נפוצים. המשיבה תישא בהוצאות הפרסום.

<u>מזכירות בית המשפט</u> תמציא את פסק הדין לב"כ הצדדים, ליועץ המשפטי לממשלה (באמצעות פרקליטות מחוז ירושלים (אזרחי) וכן למר אחמד עוואודה.

ניתן היום, כ"ה תמוז תשפ"א, 05 יולי 2021, בהעדר הצדדים.

גילה כנפי-שטייניץ, שופטת